

**TERVEYDENSUOJELULAIN
MUKAINEN OMAVALVONTA**

**ROVAKAAREN
YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO**

ROVANIEMI

Terveydensuojelulaki (763/1994) velvoittaa kaikkia toimijoita

1. tunnistamaan toimintaan liittyvät riskit
2. seuraamaan niihin vaikuttavia tekijöitä
3. estämään terveyshaittojen syntyminen

Terveydensuojelulain 2 §:n mukaan toiminnanharjoittajalla on omavalvontavelvollisuus. Omavalvonta tarkoittaa sitä, että toiminnanharjoittaja tunnistaa toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seuraa niihin vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi toiminnanharjoittajan tulee toimia riskien hallitsemiseksi ja estää terveyshaittojen syntymistä mahdollisuuksien mukaan.

Omavalvontavelvoite koskee sekä terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden alaisia toimintoja (esim. päiväkodit, majoitusliikkeet ja uimahallit) että muita elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajia (esim. kampaamot, yksityiset uima-altaat, kokoontumishuoneistot).

Riskien tunnistamisella ja seurannalla on ennaltaehkäisevä vaikutus terveyshaittojen syntymiseen. Omavalvontaan sisältyy terveydellisiin olosuhteisiin liittyvien ilmoitusten ja toimenpiteiden kirjaaminen sekä dokumenttien säilyttäminen. Suositeltavaa on laatia kirjallinen omavalvontasuunnitelma, jotta se on kaikkien luettavissa sekä hyödynnettävissä toiminnan ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Kirjallinen omavalvontasuunnitelma on hyvä työkalu esimerkiksi henkilökunnan perehdyttämistä varten. Suunnitelman muoto on vapaa. Omavalvonnassa voi hyödyntää toimijalla jo mahdollisesti olevaa omavalvontaa (esimerkiksi sosiaalihoitolain mukainen omavalvonta) täydentämällä sitä niin, että se vastaa myös terveydensuojelulaissa tarkoitettua omavalvontaa.

Terveydensuojeluviranomainen valvoo ilmoitusvelvollisten toimintojen terveydellisiin olosuhteisiin vaikuttavia tekijöitä. Viranomainen arvioi omavalvonnan toimivuutta ja miten toiminnanharjoittaja täyttää huolehtimisvelvollisuutensa.

Toiminnanharjoittajaa voidaan pyytää esittämään, miten toimintaan vaikuttavat riskit on tunnistettu, miten niiden vakavuus on arvioitu ja mitä riskien hallintakeinoja toiminnanharjoittaja on ottanut käyttöönsä.

OMAVALVONNAN SISÄLTÖ

Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan kohteen toiminta sekä toiminnan riskitekijät ja niiden ennaltaehkäisy. Oleellista on tunnistaa juuri oman toiminnan riskit. Seuraavassa on annettu esimerkkejä asioista, joita omavalvonta voi sisältää. Kohteesta riippuen kaikkia seuraavia kohtia ei omavalvonnassa tarvitse välttämättä käsitellä, mutta vastaavasti kohteesta riippuen voi omavalvonnassa olla tarpeen käsitellä myös tästä ohjeistuksesta puuttuvia asioita.

Omavalvonta voi koostua esimerkiksi seuraavista aihealueista:

1. TOIMINTA

Toiminnanharjoittajan tulee tuntee oma toimintansa sekä siihen liittyvät määräykset ja suositukset. Omavalvonnan yksi aihealue kannattaakin olla toiminnan sekä tilojen kuvaus. Toiminnan ja tilojen olosuhteiden tunteminen auttaa jäsentämään riskitekijöitä.

Toiminnan kuvaus ja tilat

- tiloissa harjoitettava toiminta tai palvelu
- toiminta-ajat
- henkilömäärät
 - esim. asiakkaat, henkilökunta, suurin yhtäaikainen henkilömäärä
- WC-istuinten ja vesipisteiden määrät
- siivous- ja pyykkihuolto
- kiinteistöhuolto
- jätehuolto
- toiminnassa käytettävät laitteet
- työvälineiden sterilointi/desinfiointi
- pintojen desinfiointi

Tilojen terveydelliset olosuhteet

- fyysiset olosuhteet, mm.
 - ilmanvaihto
 - lämpöolot
 - melu
 - valaistus
- kemialliset ja biologiset olosuhteet, mm.
 - käytetyt pesuaineet ja niiden aiheuttamat hajut
 - rakenteiden ja toiminnan vaikutus sisäilman laatuun

2. TOIMINNAN RISKITEKIJÄT

Toiminnanharjoittaja vastaa siitä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa. Tätä varten toiminnanharjoittajan on tunnettava toimintaansa liittyvät mahdolliset riskitekijät eli terveyshaittaa aiheuttavat olosuhteet/tekijät.

- sijainti ja ympäristö
- herkät väestö- ja riskiryhmät
- toiminnot, joihin sisältyy terveysriski (esim. kotieläimet)
- pintojen ja tilojen helposti puhtaana pidettävyys
- haittaeläimet
- toiminnassa ja tiloissa tapahtuvat muutokset
- huoneiston korjaustarpeet
- talousvesi ja käyttövesi

3. RISKITEKIJÖIDEN ENNALTAEHKÄISY

- toiminta ja tilojen riittävyys sekä soveltuvuus toimintaan nähden
- ajantasainen selvitys rakennuksen kunnosta on tehty
- henkilökunnan ohjeistus ja perehdytys (esim. miten henkilökunta perehdytetään, ovatko työ- ja toimintaohjeet ajantasaiset ja kaikkien nähtävillä)
- asiakkaiden ohjeistus
- sidosryhmien välinen yhteistyö ja viestintä (esim. omavalvontakansiossa yhteystiedot tärkeimpiin sidosryhmiin ml. ympäristöterveydenhuolto)
- toiminnassa käytettävien laitteiden toimivuuden seuranta
- sisäilmaongelmissa toimiminen ja milloin on syytä epäillä sisäilmaongelmaa
- epidemioihin ja muihin häiriötilanteisiin varautuminen
- haittaeläinten torjunta
- mahdollisten kotieläinten pito/hoito
- tilojen ylläpito, seuranta ja dokumentointi
 - tilojen siisteys, järjestys ja hygieenisuus: siivoussuunnitelma ja sen toteutumisen seuranta;
 - tekstiilihuollon ohjeistus; lelujen, liikuntavälineiden ym. puhdistus
 - kiinteistöhuolto: huoltosuunnitelmat kiinteistöön ja teknisiin laitteisiin liittyen; ilmanvaihtolaitteiden nuohous ja puhdistus; tilojen korjaukset/toimivuus

DOKUMENTAATIO

Omavalvontaan kuuluu seurantakirjanpidon lisäksi myös terveydellisiin olosuhteisiin liittyvien ilmoitusten ja toimenpiteiden kirjaaminen sekä dokumentoinnin säilyttäminen. Kirjaaminen on myös omavalvonnan kehittämisen edellytys. Esimerkiksi sisäilmaongelmissa sisäilmaan liittyvä ilmoitus ja sen perusteella tehtävä vian korjaaminen sekä rakennuksen käyttäjille tiedottaminen korjauksen jälkeen tulee olla todennettavissa. Asiakirjat tulee tarvittaessa voida esittää terveydensuojeluviranomaiselle.